

**Informe d'activitat  
assistencial  
PROGRAMA  
D'INTERCANVI  
DE XERINGUES**

Any

2023

Salut/Agència de Salut Pública de Catalunya

S/Sistema de  
Salut de Catalunya



Generalitat  
de Catalunya

### **Alguns drets reservats**

© 2024, Generalitat de Catalunya.  
Departament de Salut.  
Agència de Salut Pública de Catalunya  
Subdirecció General d'Addiccions, VIH, Infeccions de Transmissió



Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la **[pàgina web de Creative Commons.](#)**

#### **Edita:**

Agència de Salut Pública de Catalunya  
Subdirecció General d'Addiccions VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques.

#### **Primera edició:**

Barcelona, juny de 2024

#### **Assessorament lingüístic:**

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

#### **Disseny gràfic:**

Subdirecció General d'Addiccions VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques.

Disseny de plantilla accessible 1.03:  
Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.

# Sumari

Introducció .....	4
Glossari de sigles .....	6
1. Xeringues distribuïdes.....	7
2. Punts de distribució de xeringues (punts PIX).....	10
3. Indicadors de cobertura .....	13
Bibliografia .....	14

# Introducció

El Programa d'intercanvi de xeringues (PIX) té una llarga trajectòria a Catalunya: es duu a terme des de l'any 1991 com una de les principals estratègies promogudes per organismes internacionals com ONU Drogues (UNODC) i ONUSIDA (UNAIDS)<sup>1,2</sup> amb l'objectiu principal de prevenir les malalties infectocontagioses associades al consum de drogues per via injectada, com les infeccions pel virus de la immunodeficiència humana (VIH), pel virus de l'hepatitis B (VHB) i pel virus de l'hepatitis C (VHC).

El Programa va néixer en un context en què Catalunya patia una greu epidèmia de consum injectat d'heroïna que va donar lloc a una elevada mortalitat per SIDA. L'accés a material higiènic per al consum va ser una mesura de xoc perquè les persones que s'injectaven drogues<sup>3,4</sup> poguessin evitar pràctiques de risc com la compartició de xeringues i material d'injecció. L'evidència científica i les dades epidemiològiques han demostrat l'eficàcia<sup>5,6,7,8,9</sup> i eficiència<sup>10</sup> del programa. Cal tenir en compte que les persones que s'injecten drogues (PID) són considerades com una de les principals poblacions de risc de contraure malalties infectocontagioses, principalment VIH i VHC. Segons el darrer estudi realitzat entre les persones usuàries dels serveis de reducció de danys de Catalunya, aquest col·lectiu té una seroprevalença de l'hepatitis C del 79,8% i un 58,5% de la infecció<sup>11</sup>. D'altra banda, segons les dades dels Sistema d'Informació en Drogodependències de Catalunya del 2023, la seroprevalença de l'hepatitis C de les persones que inicien tractament i que s'han injectat alguna vegada és del 52,7 %, del VIH del 34,7% i de coinfecció VIH-VHC del 23,4 %<sup>12</sup>.

L'eficàcia dels tractaments actuals fa que l'erradicació de l'hepatitis C entre aquest col·lectiu sigui un repte present i futur, plantejat dins del Pla de prevenció i control de les hepatitis del Departament de Salut l'any 2016<sup>13</sup> i de l'Estratègia mundial del sector de la salut contra les hepatitis víriques 2016-2021 aprovat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS).<sup>14</sup>

L'accés a material higiènic per al consum és una de les accions principals per a la prevenció de les infeccions de transmissió sanguínia, per la qual cosa des de la Subdirecció General d'Addiccions, VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques, i amb la col·laboració del Servei de Promoció i Serveis de Salut Pública de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, l'Agència de Salut Pública de Barcelona, el Consell de col·legis farmacèutics de Catalunya, el Servei Català de la Salut i entitats que gestionen serveis de reducció de danys i organismes locals, es vol optimitzar el Programa a través d'actuacions que tinguin

com a objectiu l'accés fàcil i sense barreres a material d'injecció. Actualment es disposa d'una àmplia cobertura del programa amb la participació de serveis de reducció de danys (centres fixos, unitats mòbils, equips d'educació al carrer), centres d'atenció i seguiment a les drogodependències, farmàcies i centres d'atenció primària, així com alguns hospitals i altres entitats.

En aquest informe es presenten els principals resultats del Programa d'intercanvi de xeringues (PIX) de l'any 2023, amb l'objectiu que sigui un instrument de consulta per a professionals que col·laboren en el desenvolupament del Programa, persones que treballen en l'àmbit de les drogodependències i altres destinataris que tinguin interès en conèixer l'evolució del Programa a Catalunya. Es presenten dades de l'evolució de la distribució general de xeringues, dels punts PIX disponibles per tipus de dispositiu i per regió sanitària, així com indicadors relacionats amb la seva cobertura.

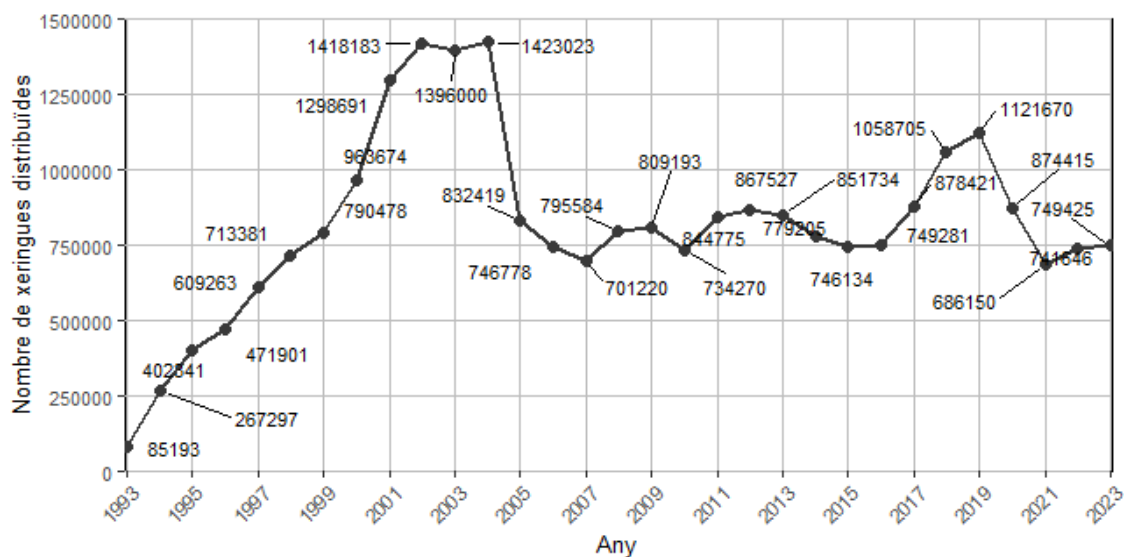
# Glossari de sigles

CAP	Centre d'atenció primària
CAS	Centre d'atenció i seguiment a les drogodependències
CRD	Centre de reducció de danys
EC	Equip de carrer
FC	Farmàcia comunitària
PIX	Programa d'intercanvi de xeringues
PID	Persones que s'injecten drogues
Sala	Sala de consum higiènic
SRD	Serveis de reducció de danys
UM	Unitat mòbil
VHB	Virus de l'hepatitis B
VHC	Virus de l'hepatitis C
VIH	Virus de la immunodeficiència humana

# 1. Xeringues distribuïdes

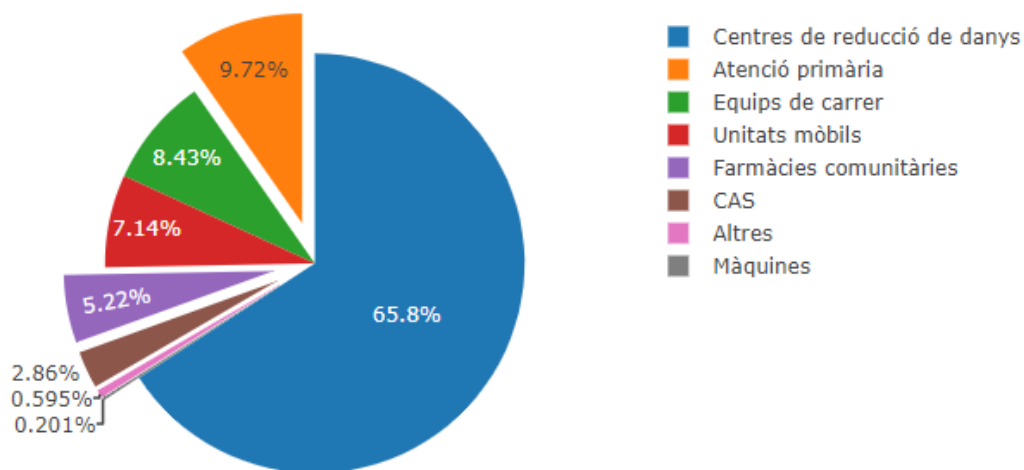
A Catalunya, l'any 2023 s'han distribuït un total de 749.425 xeringues entre els 728 punts d'intercanvi de xeringues distribuïts per Catalunya. La xifra del nombre total de xeringues distribuïdes l'any 2023 representa un augment de tant sols un 1% respecte a l'any 2022. Es detecta una estabilització del nombre de xeringues distribuïdes, després de la davallada observada a l'any 2019 causada per la pandèmia de la COVID-19. Malgrat això, segueixen sent xifres molt inferiors a les observades en anys anteriors, especialment entre els anys 2001 i 2004 (figura 1).

Figura 1. Evolució anual del nombre xeringues distribuïdes per tots els serveis del PIX



Pel que fa a la distribució de xeringues per tipologia de servei (figura 2), s'observa que més del 80% de les xeringues s'han distribuït a través dels serveis de reducció de danys - els serveis de reducció de danys engloben els centres de reducció de danys (66%), les unitats mòbils (7%) i els equips de carrer (8%); el 10% a centres d'atenció primària (CAP); el 5% a farmàcies comunitàries, i el 3%, als centres de tractament de drogodependències (CAS).

Figura 2. Programa PIX, distribució de xeringues per tipologia de servei, any 2023

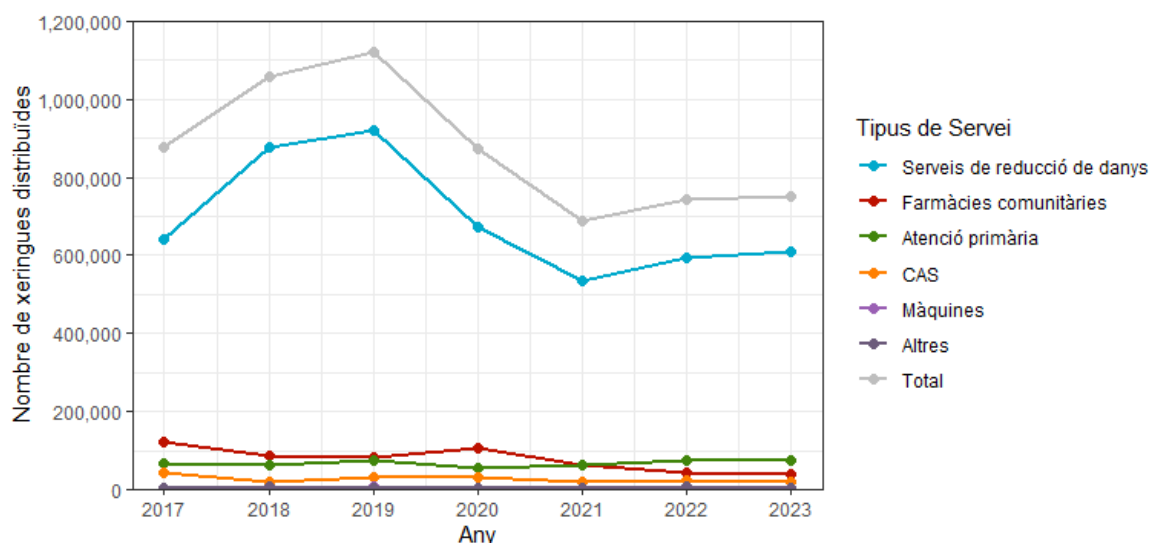


CAS: centre d'atenció i seguiment a les drogodependències. La categoria altres inclou: hospitals, centres d'acollida, associacions

A la figura 3 es mostra l'evolució anual del nombre de xeringues distribuïdes per tipologia de servei. S'observa com a partir del 2019 hi ha una davallada del nombre de xeringues distribuïdes pels serveis de reducció de danys. Aquesta disminució, que es va iniciar durant el període de confinament per la pandèmia de la COVID-19, va ser deguda a que els serveis de reducció de danys van haver de reduir l'aforament i la seva activitat va disminuir dràsticament. Durant els últims dos anys s'observa un increment moderat del nombre de xeringues distribuïdes en aquests serveis respecte l'any 2021, amb certa tendència a l'estabilització. A més a més, el nombre de xeringues distribuïdes l'any 2023 segueix estant per sota del nombre de xeringues distribuïdes l'any 2020 i els anys anterior a la pandèmia. Per altra banda, també és destacable constatar que tota la resta de serveis han distribuït menys xeringues que l'any anterior, malgrat que les diferències observades són mínimes.



Figura 3. Evolució anual del nombre de xeringues distribuïdes per tipologia de servei



*Els serveis de reducció de danys inclouen els centres de reducció de danys, unitats mòbils i equips de carrer*

Respecte a la distribució de xeringues en funció de la regió sanitària, s'observa que la regió sanitària de Barcelona és la que distribueix més xeringues, amb un 88% del total (l'àmbit Barcelona Ciutat, el 42%; l'àmbit Metropolità Nord, el 38%; i l'àmbit Metropolità Sud, el 8%), seguida de la regió sanitària de Girona, amb un 5%; de Lleida, amb un 4%; i del Camp de Tarragona, amb un 2%. Per primera vegada s'inclouen dades de la regió sanitària del Penedès, la qual distribueix menys de l'1% de les xeringues totals distribuïdes.

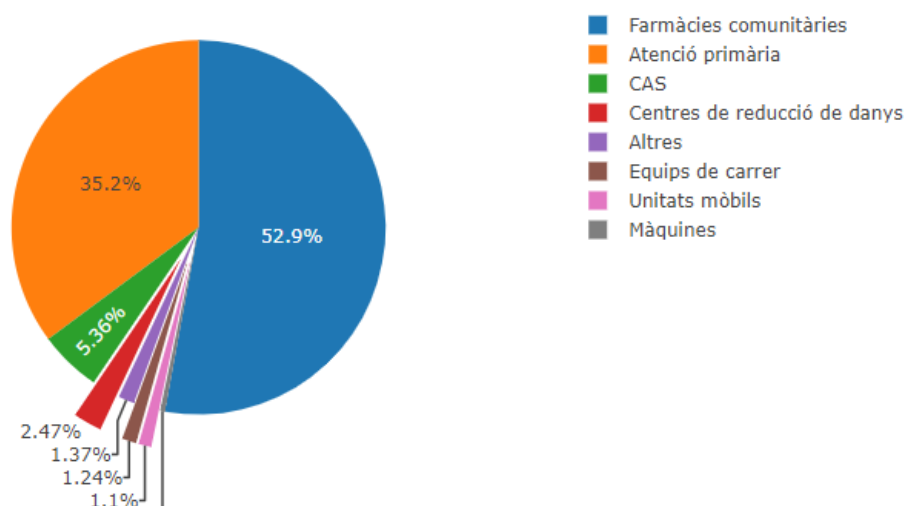
**Taula 1. Distribució de xeringues per regió sanitària, 2023**

Regió Sanitària	Xeringues distribuïdes	%
Alt Pirineu i Aran	1.000	0,13%
Barcelona	660.220	88,10%
Àmbit Metropolità Nord	288.319	38,47%
Àmbit Metropolità Sud	62.624	8,36%
Àmbit Barcelona Ciutat	309.277	41,27%
Camp de Tarragona	13.501	1,80%
Catalunya Central	5.706	0,76%
Girona	38.877	5,19%
Lleida	27.754	3,70%
Penedès	2.185	0,29%
Terres de l'Ebre	182	0,02%
Total Catalunya	729.425	100,0%

## 2. Punts de distribució de xeringues (punts PIX)

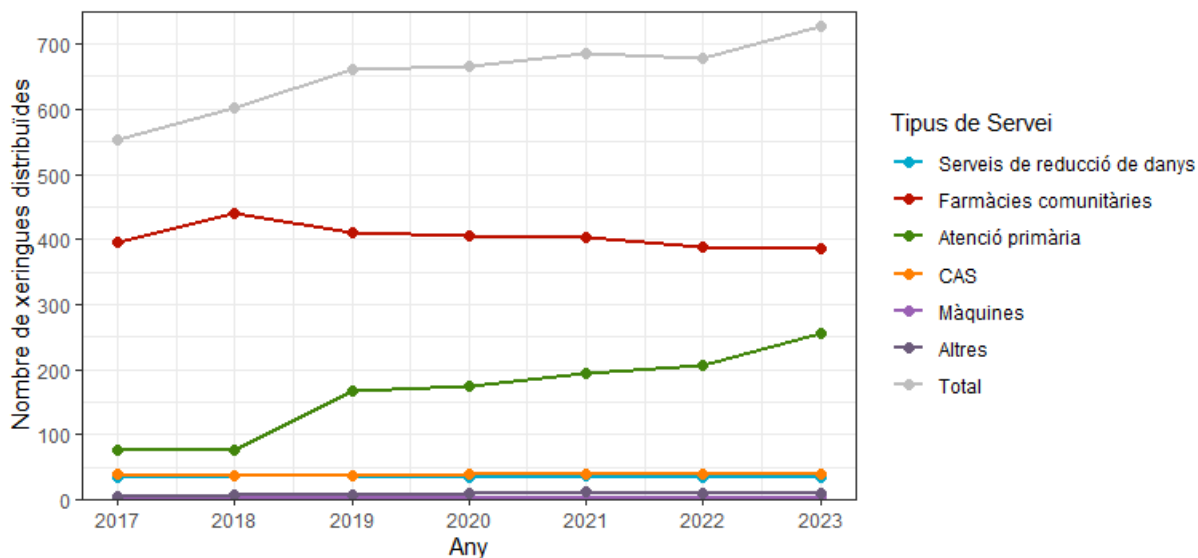
A l'any 2023 el nombre de punts de la xarxa de distribució de xeringues a Catalunya va ser de 728 punts. El 53% dels punts PIX estan situats a farmàcies comunitàries; el 35% a centres d'atenció primària; el 5% a centres de tractament, i el 5% a serveis de reducció de danys (figura 4). El fet que hi hagi tanta diversitat de tipologies de punts PIX permet garantir una ampla cobertura territorial i horària i per tant una millor accessibilitat a les xeringues.

**Figura 4. Punts PIX per tipologia de servei.**



Per altra banda, a la figura 5 es mostra l'evolució anual del nombre de punts PIX segons la seva tipologia. S'observa que hi ha una augment considerable dels punts PIX respecte l'any anterior: 49 punts més, equivalent a un 7% més. Aquest increment és degut essencialment a l'augment de centres d'atenció primària que han esdevingut punts PIX, els quals han passat en l'últim any de 206 a 256.

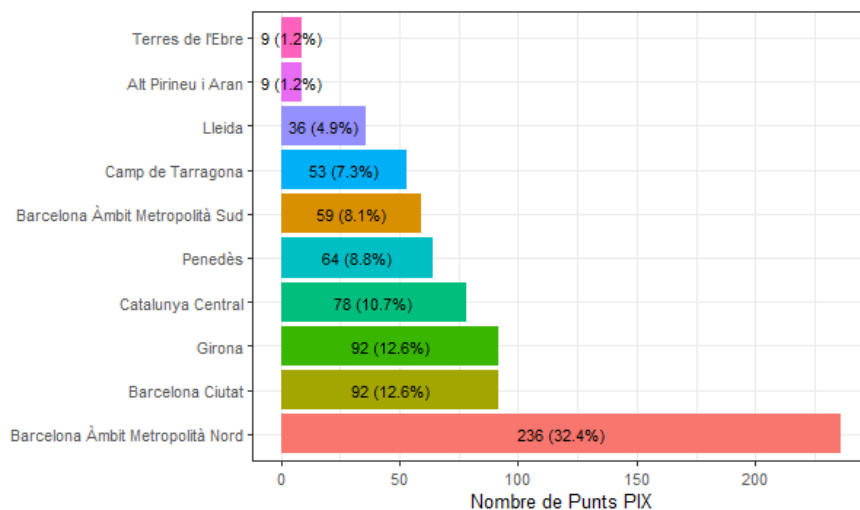
Figura 5. Evolució anual del nombre de punts PIX per tipologia de servei



CAS: centre d'atenció i seguiment a les drogodependències

Els 728 punts PIX estan distribuïts per tot el territori català amb l'objectiu de garantir l'accessibilitat i una cobertura a nivell territorial. A la figura 6 s'observa la distribució dels punts PIX segons les regions sanitàries, on el 53% estan ubicats a la regió sanitària de Barcelona; el 13% a Girona; l'11% a la Catalunya Central; el 9% al Penedès; el 7% a Camp de Tarragona, el 5% a Lleida i el 2% restant està repartit entre les regions de les Terres de l'Ebre i l'Alt Pirineu i Aran.

**Figura 6. Distribució dels punts PIX a Catalunya, 2023.**



A la taula 2 es mostra la distribució dels tipus de serveis en les diferents regions sanitàries l'any 2023.

**Taula 2. Punts PIX per regió sanitària i tipologia de servei**

Regió sanitària	CRD	UM	EC	CAS	FC	CAP	Màq.	Altres	Total
Alt Pirineu i Aran	—	—	—	2 (5,1%)	—	7 (2,7%)	—	—	9 (1,2%)
Barcelona	14 (77,8%)	7 (87,5%)	7 (77,8%)	20 (51,3%)	214 (55,6%)	122 (46,7%)	1 (33,3%)	2 (20,0%)	387 (53,2%)
Àmbit Metropolità Nord	2 (11,1%)	3 (37,5%)	4 (44,4%)	11 (28,2%)	133 (34,6%)	82 (32%)	1 (33,3%)	—	236 (32,4%)
Àmbit Metropolità Sud	1 (5,6%)	2 (25,0%)	1 (11,1%)	7 (18%)	16 (4,2%)	32 (10,5%)	—	—	59 (8,1%)
Barcelona ciutat	11 (61,1%)	2 (25,0%)	2 (22,2%)	2 (5,1%)	65 (16,9%)	8 (3,1%)	—	2 (20%)	92 (12,6%)
Camp de Tarragona	2 (11,1%)	1 (12,5%)	1 (11,1%)	1 (2,6%)	34 (8,8%)	10 (3,9%)	2 (66,6%)	2 (20,0%)	53 (7,3%)
Catalunya Central	1 (5,6%)	—	—	3 (7,7%)	37 (9,6%)	34 (13,3%)	—	3 (30,0%)	78 (10,7%)
Girona	—	—	1 (11,1%)	6 (15,4%)	49 (12,7%)	33 (12,9%)	—	3 (30,0%)	92 (12,6%)
Lleida	1 (5,6%)	—	—	3 (7,7%)	5 (1,3%)	27 (10,6%)	—	—	36 (4,9%)
Terres de l'Ebre	—	—	—	1 (2,6%)	7 (1,8%)	1 (0,4%)	—	—	9 (1,2%)
Penedès	—	—	—	3 (7,7%)	39 (10,1%)	22 (8,6%)	—	—	64 (8,8%)
<b>Total</b>	<b>18 (100,0%)</b>	<b>8 (100,0%)</b>	<b>9 (100,0%)</b>	<b>39 (100,0%)</b>	<b>385 (100,0%)</b>	<b>256 (100,0%)</b>	<b>3 (100,0%)</b>	<b>10 (100,0%)</b>	<b>728 (100,0%)</b>

### 3. Indicadors de cobertura

En aquest apartat s'ha dut a terme un anàlisi d'avaluació del grau de cobertura de la distribució de xeringues a nivell global de Catalunya. Com a indicador s'ha utilitzat la distribució de xeringues per cada 1.000 habitants de més de 15 anys (Idescat, 2023)

Tenint en compte el total de xeringues distribuïdes l'any 2023 (749.425), per cada 1.000 habitants s'han donat 112 xeringues. Aquesta proporció és pràcticament igual que l'any anterior (111 xeringues per 1.000 habitants), però és una proporció notablement inferior a l'observada durant els anys previs a la pandèmia de la COVID-19 (taula 3).

**Taula 3. Evolució anual de la distribució de xeringues per cada 1.000 habitants. Catalunya**

Any	Total xeringues distribuïdes	Població >= 15 anys	Xeringues per 1.000 habitants
2017	878.421	6.312.932	139
2018	1.058.705	6.359.763	166
2019	1.121.670	6.172.752	182
2020	874.415	6.614.614	132
2021	686.150	6.624.102	104
2022	741.646	6.672.843	111
2023	749.425	6.697.754	112

# Bibliografia

<sup>1</sup> WHO/UNAIDS/UNODC. Policy brief: provisions of sterile injecting equipment to reduce HIV transmission [Internet]. WHO; 2004 [citat 15 desembre 2016]. Disponible a: <http://www.who.int/hiv/pub/advocacy/en/provisionofsterileen.pdf>.

<sup>2</sup> WHO/UNAIDS/UNODC. Guía para comenzar y gestionar programas de intercambio de agujas y jeringas [Internet]. Gènova: WHO; 2013 [citat 15 desembre 2016]. Disponible a: [http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85534/1/9789243596273\\_spa.pdf?ua=1](http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85534/1/9789243596273_spa.pdf?ua=1).

<sup>3</sup> Buning EC. Effects of Amsterdam needle and syringe exchange. Int J Addict. 1991 Dec;26(12):1303-11.

<sup>4</sup> Exchange supplies. The history of injecting and needle exchange. Exchange Supplies. A Safer Injecting briefing. [citat 9 desembre 2015] Disponible a: [http://www.exchangesupplies.org/drug\\_information/briefings/the\\_safer\\_injecting\\_briefing/safer\\_injecting\\_briefing/section1.html](http://www.exchangesupplies.org/drug_information/briefings/the_safer_injecting_briefing/safer_injecting_briefing/section1.html).

<sup>5</sup> WHO. Effectiveness of sterile needle and syringe programming in reducing HIV/AIDS among injecting drug users. Evidence for action technical papers. World Health Organization 2004 [citat 9 desembre 2015] Disponible a: [http://www.who.int/hiv/pub/prev\\_care/effectivenesssterileneedle.pdf](http://www.who.int/hiv/pub/prev_care/effectivenesssterileneedle.pdf).

<sup>6</sup> Schwartz, RH. Department of Paediatrics, Georgetown University School of Medicine; Syringe and needle exchange programs worldwide: parts I,II; Washington, DC.; South Med. J. (US) Mar 1993 86 (3) p 318-27.

<sup>7</sup> Hurley S; Jolley D et Kaldor J. Effectiveness of needle-exchange programmes for prevention of HIV. Lancet 1997; 349:1797-1800.

<sup>8</sup> Wodak A; Cooney A. Do needle syringe programs reduce HIV infection among injecting drug users?: a comprehensive review of the international evidence. Subst Use Misuse. 2006;41(6-7):777-813.

<sup>9</sup> Vickerman P, Martin N, Turner K, Hickman M. Can needle and syringe programmes and opiate substitution therapy achieve substantial reductions in hepatitis C virus prevalence? Model projections for different epidemic settings. *Addiction*. 2012 Nov; 107(11): 1984-95.

<sup>10</sup> Jones L et al. A review of the effectiveness and cost-effectiveness of needle and syringe programmes for injecting drug users. Centre for Public Health. Liverpool John Moores University [citat 9 desembre 2015] Disponible a:

<http://www.cph.org.uk/wpcontent/uploads/2013/02/A-review-of-the-effectiveness-and-cost-effectiveness-of-needle-and-syringe-programmes-for-injecting-drug-users.pdf>.

<sup>11</sup> Saludes V, Antuori A, Folch C et al. Utility of a one-step screening and diagnosis strategy for viremic HCV infection among people who inject drugs in Catalonia. *International Journal of Drug Policy* 74 (2019), 236–245.

<sup>12</sup> Subdirecció General de Drogodependències. Sistema d'Informació en Drogodependències. Informe sobre l'indicador d'inicis de tractament ambulatori amb o sense substància. Any 2023. Disponible a:

<https://drogues.gencat.cat/ca/professionals/observatori/indicadors-epidemiologics/inicis-de-tractament/>

<sup>13</sup> Pla de prevenció i control de les hepatitis C a Catalunya. Disponible a:

[http://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/vigilancia\\_salut\\_publica/vih-sidaits/04\\_Hepatitis\\_viriques/Pla-Hepatitis-Definitiu\\_C\\_DEF.pdf](http://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/vigilancia_salut_publica/vih-sidaits/04_Hepatitis_viriques/Pla-Hepatitis-Definitiu_C_DEF.pdf).

<sup>14</sup> Organització Mundial de la Salut. Estrategia mundial del sector de la salut contra las hepatitis víricas, 2016-2021. Disponible a:

<http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/250578/1/WHO-HIV-2016.06-spa.pdf?ua=1>

